

מוסדות
**דרכי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייס שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

בשביל ישראל שנקראו ראשית

הלכה

בענין זמן מצות פריה ורביה

פרשת בראשית תשפ"ג

שנה כ"ד – קובץ א' [תתכ"ב]

יו"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י

מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של

מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109

ירושלים

המען למכתבים:

ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת בראשית

בענין זמן מצות פריה ורביה

"ויברך אותם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית א' כ"ח).

א

זמן תחילת חיוב המצוה

שנינו באבות (פרק ה' משנה כ"א) "בן שמונה עשרה לחופה", ומבואר שזהו זמן תחילת חיוב פריה ורביה. ונחלקו הראשונים בזמן זה, דעת הרמב"ם (בפס"ו מהלכות אישות ה"ב) דהיינו מבן שבע עשרה שנה, ולכאורה כוונתו מבן שבע עשרה ונכנס לשנת הי"ח, ודעת הטור (אהע"ז סי' א') דהיינו מבן י"ח שנכנס לשנת הי"ט, אמנם כתב במגיד משנה (שם), שלא נחלקו הרמב"ם והטור, ולתרוויחו כונת המשנה "בן י"ח לחופה" היינו כשנכנס לשנת הי"ט, ומה שכתב הרמב"ם "מבן שבע עשרה שנה" היינו י"ז שנים שלמות.

ובטור שם כתב, דאע"ג דתנן בן י"ח לחופה מ"מ המקדים לישא כשהוא בן י"ג שנה הרי זה מצוה מן המובחר, וכדברי הגמ' בסנהדרין (ע"ו ע"ב), ובקידושין (כ"ט ע"ב), וכן פסק המחבר באהע"ז (סימן א' סעיף ג').

וזמן חיובה, עד עשרים שנה, כמבואר בקידושין (כ"ט ע"ב), וכלשון הרמב"ם שם: "וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה הרי זה עובר ומבטל מצות עשה". וכן פסק המחבר (שם) דבשום ענין לא יעבור מכ' שנה בלא אשה. וכתב הרא"ש ביבמות (פ"ו סי' ט"ז) דאם אינו רוצה לישא אשה לאחר כ' שנה, בית דין כופין אותו כדי לקיים מצות פריה ורביה.

וכתב הרמב"ם שם בהמשך דבריו, וז"ל:

"ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה והיה מתיירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות בעבור אשתו ויבטל מן התורה הרי זה מותר להתאחר, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכ"ש בתלמוד תורה". עכ"ל.

א

בענין זמן מצות פריה ורביה

ולכאורה צ"ב בדבריו, דהרי במועד קטן (ט' ע"ב) מבואר דאין עסק התורה דוחה שום מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, וילפינן מקרא (משלי ג' ט"ו), "כל חפצך לא ישוו בה", דאם יש לו לעסוק במצוה, יבטל תלמוד תורה ויעסוק במצוה, ובשבת (י"א ע"א) מבואר עוד, דעסק התורה נדחה לא רק משום מצוה דאורייתא אלא אפילו מחמת מצוה דרבנן, דאיירי התם לגבי רשב"י וחבריו שהיה תורתן אומנותן ולא היו מפסיקין מלימוד תורה אלא לק"ש ולא לתפילה, ואמר רבי יוחנן דאנן מפסיקין אף לתפילה, וחזינן דאף למצוה דרבנן מפסיקין, וכן פסק הרמב"ם (פ"ג מהלכות תלמוד תורה ה"ד), ולכאורה כ"ש למצות פריה ורביה, דצריך לישא אשה אף שיבטל מן התורה ואין בזה פטור דהעוסק במצוה פטור מן המצוה.

ובטעם הדבר מדוע לא אמרינן בלימוד התורה דפטור משאר מצוות כיון דעוסק בתורה, כתב הרשב"א בברכות (דף ו' ע"ב) דשנו חז"ל בירושלמי (ברכות פרק א' הלכה ב', ח' ע"א) דהלומד שלא על מנת לעשות נח לו אילו נהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם, וכיון שתכלית הלימוד הוא קיום ועשיית המצוות, וכמבואר בקדושין (מ' ע"ב), ודאי שנדחה הוא בפני כל מעשה מצוה, [ויתכן דבאופן שעוסק בתורה ומזדמנת לו מצוה ואינו מקיימה, אפשר דאף מצות תלמוד תורה לא קיים, דמגלה דעתו שאין זה על מנת לעשות, וצריך עיון לדינא], ובכל אופן צ"ע בדעת הרמב"ם כנ"ל.

והיה נראה ליישב דברי הרמב"ם, דבאמת אין מצות פריה ורביה מצוה עוברת כלל, ומה שכתב דאם עברו עשרים שנה עובר ומבטל מצות עשה, אין הכונה לביטול מ"ע ממש במובן המקובל והשגור, אלא לגדר של זריזין מקדימין למצוות, וכונת הדברים, דבמצות נשואין אם נושא אשה עד כ' שנה הרי הוא בכלל זריזין המקדימין ומקיים המצוה בזמנה, ואף דגם לאחר עשרים שנה קיים המצוה, מ"מ עדיף קודם לכן, ומה שכתב הרמב"ם עובר ומבטל, היינו דמזלזל במצוה ואינו מזדרז בה, ולפ"ז שפיר שייך בזה הדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, דהרי אינה מצוה עוברת ויכול לקיימה אח"כ, וזה ודאי דקיום מצות ת"ת דוחה זריזות דמצוה אחרת, ובפרט בכה"ג דאם ישא אשה יטרח אחר מזונותיו ויתבטל מן התורה.

ובאמת מצאנו כעין שיטה זו בתשובות הרשב"א (חלק ד' סימן צ"א) לגבי הנשבע שלא לישא אשה במשך כמה שנים, האם חלה שבועתו ויצטרך התרה אם ירצה לישא, או שמא אין שבועתו חלה כלל דהוי נשבע לבטל מצות פריה ורביה, והנשבע לבטל המצוה אין שבועתו חלה כמבואר בנדרים (ט"ז ע"א). וכתב הרשב"א דחלה שבועתו,

בענין זמן מצות פריה ורביה

ואין זה נשבע לבטל המצוה, דהרי יכול לקיימה לאחר כמה שנים, והוי נשבע לאחר את המצוה דחלה שבועתו. וחזינן מדבריו, דאין המצוה מוגבלת עד כ' שנה ויכול לקיימה במשך כל ימי חייו, ואין בזה אלא ענין של זריזות בקיום המצוה, ונראה דזה גם כונת הרמב"ם וכמבואר.

אמנם בתשובות מהרי"ט (ח"ב יו"ד סימן מ"ז) כתב, דהנשבע שלא לישא אשה כמה שנים אין שבועתו חלה דהוי נשבע לבטל המצוה, דזמן נשיאת אשה הוא עד כ' שנה, ודייק בלשון הרמב"ם דעובר ומבטל מ"ע, ומשמע דלהבנתו הוי ביטול ממש ולא רק איחור בקיומה, ולדבריו נחלקו הרמב"ם והרשב"א אם מצות פריה ורביה מצוה עוברת היא או לא, ונפק"מ אי רשאי לעסוק בתורה ולאחר את זמן הנישואין לאחר עשרים שנה. וא"כ שוב צ"ע לדברי המהרי"ט איך כתב הרמב"ם דהעוסק בתורה רשאי לאחר מצות פו"ר, הרי לאחר כ' שנה ביטל המצוה ממש והוי מצוה עוברת.

ומשום כל זה נראה דבאמת כו"ע מודו דלא הוי ביטול מצות עשה ממש, דאיך נאמר שביטל מצוה כל זמן שעדיין בידו לקיימה ומחוייב בה, ואין זה דומה למי שלא מל ביום השמיני, דמקרא מלא דיבר הכתוב "ביום השמיני ימול בשר ערלתו", ואם עבר הזמן שוב אין בידו לקיים מצוה זו, משא"כ בפריה ורביה, שלא מצינו בתורה זמן מוגדר לקיומה. ואף אם נרצה לומר גם בפריה ורביה דינא כו זמן, מהיכי תיתי לומר דדוקא בשנת העשרים נחשב ביטול מצוה, והלא לא מצינו בדברי הגמ' אלא דאם לא נשא אשה ועברו עליו עשרים שנה אומר הקב"ה תיפח עצמותיו, ומה ענין זה לביטול מצות עשה, משום כך נראה ברור דבאמת אין בזה ביטול מצוה ממש אלא העדר חיוב מצוה כנ"ל, אלא דס"ל למהרי"ט דאין השבועה חלה אף לאחר את המצוה, ובאמת מבואר להדיא בדברי המהרי"ט שם דאין כאן ביטול גמור, עי"ש היטב ודו"ק בזה כי קצרת.

ב

בחשקה נפשו בתורה

עוד כתב שם הרמב"ם (שם בהלכה ג'): "מי שחשקה נפשו בתורה תמיד, ושוגה בה כבן עזאי, ודבק בה כל ימיו, ולא נשא אשה, אין בידו עוון, והוא שלא יהיה יצרו מתגבר עליו". ומשמע דחלוקה מצות פריה ורביה משאר מצוות התורה שאם חשקה נפשו בלימוד התורה נפטר ממצוה זו לגמרי, וצ"ב בזה דמאי שנא מצוה זו משאר מצוות שאף

בענין זמן מצות פריה ורביה

אם דבוק בתורה מחויב לקיימם, וזה ודאי דבן עזאי קיים כל מצוות התורה אף שהיה נפשו דבוק בתורה, ומדוע דוקא מצות פו"ר לא קיים.

ובפתרון חידה זו מצינו כמה דרכים באחרונים:

א. בקובץ הערות (סימן פ"א אות א') כתב ליישב, דבן עזאי היה דבוק כל כך בתורה וכלשון הרמב"ם ודבק בה כל ימיו, עד שלא היה יכול לפרוש ממנה כדי לקיים מצות פו"ר, וכאונס דמיא ואונס רחמנא פטריה, משא"כ שאר מצוות התורה היה יכול לקיימם יחד עם דביקותו בתורה.

ב. ובדרך פקודיך (מצוה א') כתב דמצד המציאות מנוע היה בן עזאי מלקיים מצוה זו, כי מרוב אהבת תורה ודביקות בה לא היה יכול לתת דעתו לאהבת אשה, עי"ש.

ג. ובערוך השלחן (אבן העזר סימן א' ס"ק י"ד) כתב ליישב דאפשר דבן עזאי הרגיש בנפשו, שאם יפרד מן התורה על מנת לקיים מצות פו"ר, יסתכן בנפשו מרוב חשקתו וגעגועיו לתורה, ופיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. אמנם עדיין אין בכל הדרכים האלה ליישב שיטת הרמב"ם, דלדבריהם היה זה דין מיוחד בבן עזאי דנפטר מקיום מצות פו"ר מחמת אונס או פיקוח נפש ואינה הלכה לדורות, וא"כ לא היה לרמב"ם לכתוב דין זה כלל דאינו נוהג בשאר אינשי דעלמא.

ונראה לומר, דהנה מצאנו בכמה מקומות בדברי הראשונים יסוד בהלכה "נמסר הדבר לחכמים", דהיינו, שכל מקום שכתבה התורה דין כללי במצות עשה או לא תעשה, אך לא כתבה פרטי הדין, ובהכרח יש בו פרטים, נמסר הדבר לחכמים שיקבעו את פרטי הדין כפי דעת קדשם, וזהו כונת התורה מתחלה, ובכה"ג הוי דבריהם כעיקר דברי תורה.

ומצאנו כן ביזמא (ע"ג ע"ב), דנחלקו הראשונים האם כל חמשת העינויים ביום הכיפורים הם מהתורה, דדעת התוס' ישנים (שם) דרק אכילה ושתייה אסורים מהתורה ושאר העינויים הם מדרבנן, והראיה דהא לכלה ומלך הותר רחיצת הפנים, ואם רחיצה אסורה מהתורה איך הותר להם, ועל כרחך דאיסורן אינו אלא מדרבנן והם אמרו והם אמרו, אך בר"ן (שם) כתב דכל החמשה עינויים הם מהתורה, אלא דלא נתפרש בתורה איזה עניני עינוי נאסרו, ונמסר הדבר לחכמים שיקבעו פרטי העינויים ודבריהם כדברי

בענין זמן מצות פריה ורביה

תורה, ומכיון שנמסר בידם הדבר לפרש דין הכללי של עינוי, הקילו במלך וכלה ברחיצת פנים, ויעו"ש עוד בר"ן שהאריך בזה.

עוד מצאנו יסוד זה בדברי הר"ן בסוכה בריש לולב הגזול (כ"ט ע"ב) דמבואר שם בדברי הגמ', דלולב היבש פסול כל שבעה דהוי חסרון בהדר, ומשמע דהדר פסולו כל שבעה, והקשה הר"ן (י"ג ע"ב מדפי הרי"ף) דבדף ל"ו ע"ב מבואר דאתרוג שנקבוהו עכברים פסול ביום ראשון וכשר בשאר הימים, והלא אף פסול חסר נובע מחסרון דהדר ואמאי אינו פסול כל שבעה, ותירץ הר"ן, דבתורה כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'", וחזינן בקרא דרצון התורה שתהא מצוה זו מהודרת, ונמסר הדבר לחכמים לקבוע דיני ההדר ופרטיו, והם אמרו דביום הראשון בעינן כולו הדר ולכך בין יבש ובין חסר פסולים, משא"כ בשאר הימים לא בעינן הדר מוחלט ולכך בחסר דעדיין שאר האתרוג הוא הדר כשר, משא"כ יבש דאינו הדר כלל פסול אף בשאר הימים, דדברי חכמים כדברי תורה חשובים.

ויסוד הדבר, דכאשר נמסר הדבר לחכמים אין הם פרשנים בלבד לפרש מצות התורה אלא מחוקקים, לאסור ולהתיר להחמיר ולהקל בעומק רוח קדשם ורוחב דעתם. וכעין זה כתב הבית יוסף (או"ח סי' תק"ל) לגבי מלאכה בחול המועד, דנחלקו הראשונים אם איסור מלאכה בחוה"מ הוא מדאורייתא או מדרבנן, דעת התוס' בחגיגה (י"ח ע"א ד"ה בחולו של מועד) והרא"ש בריש מו"ק (סי' א') דאסור מדרבנן, ולעומת זה דעת הרי"ף (א' ע"א מדפי הרי"ף), והיראים (מצוה ש"ד) דאסור מדאורייתא, וכתב הב"י להכריע דבאמת איסור מלאכה בחוה"מ הוא מהתורה, אלא שהתורה מסרה לחכמים שיאסרו המלאכות שנראה להם ויתירו מה שנראה להם, וחכמים התירו מלאכת דבר האבד ואסרו שאר מלאכות, והביא ראיה לדבריו את דברי הר"ן הנ"ל לגבי עינויי יום הכפורים.

ונראה בדרך זו לבאר דברי הרמב"ם הנ"ל, דהנה צריך לעיין, מאי שנא מצות פו"ר דזמנה משנת י"ח משאר מצוות התורה דכל אחד מחוייב בהן משנת שלוש עשרה, ובחלקת מחוקק (אהע"ז ס"א ס"ק ב') כתב דמצוה זו קיבלו חז"ל שאינה אלא בבן י"ח, מאחר שצריך ללמוד תורה קודם שישא אשה, והתחלת לימוד גמ' הוא מבן ט"ו ואילך. וחזינן מכך דנמסרה מצוה זו לחכמים ע"פ שיקול דעתם, ונראה דמצות פריה ורביה שאני משאר מצוות מעצם טבעה ועניינה, דע"כ אי אפשר לומר דכל איש ואשה חייבין משנעשו בני י"ג שנים, דרובא דעלמא עדיין אינם ראויים כלל לא בגופם ולא בנפשם

בענין זמן מצות פריה ורביה

לקיים מצוה זו בהיותם בני י"ג, וע"כ דיש למצוה זו שיעור אחר, וכיון שאין שיעורה מפורש בתורה ע"כ נמסר הדבר לחכמים לקבוע שיעור המצוה וזמנה, והם אמרו דזמן חיוב המצוה הוא משנת י"ז או י"ח כנ"ל, ועוד קבעו חז"ל ברוחב דעתם דיש לתחום במצוה זו גם שיעור למעלה כדי שיודרו האדם לקיימה ולא לדחותה לעולם, דבאמת אין קיום מצוה זו תלויה לגמרי ביד האדם ויש חשש שיתאחר בה ללא תוחלת, וקבעו סוף חיוב המצוה עד שנת עשרים, דלאחר מכן כל ימיו בהרהור עבירה כמבואר בקדושין (כ"ט ע"ב) "ולא עוד אלא שהקב"ה יושב ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' שנה ולא נשא אומר תיפח עצמותיו", ועוד אמרו דאם עסוק בתורה וטרוד בה ומתיירא לישא אשה שלא יבטל לגמרי הימנה מותר לו להתאחר משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה.

ודין זה הוא דוקא במצוה זו שלא נכתבו בתורה זמני המצוה ושאר פרטיה, ונמסר הדבר לחכמים ויש בידם לתקן דבאופן מסוים רשאי אדם לאחר זמן המצוה משום לימוד התורה, ולא עוד אלא דאנשים כבן עזאי שאמר "מה אעשה וחשקה נפשי בתורה" אם לא נשאו אשה אין בידם עוון, וכל פרטי דינים אלה יסודם במה שנמסר לחכמים לקבוע פרטי מצוה זו כמבואר.

וצריך להוסיף ביאור בזה, דהא לכאורה באופן שאינו נושא אשה כלל כל ימי חייו, הרי ודאי מבטל הוא מצות התורה של פריה ורביה, אך נראה הביאור בזה דהנה בדברי בן עזאי מצאנו שאמר "מה אעשה ונפשי חשקה בתורה ואפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים", ולכאורה הדבר תמוה דהרי חיוב מצות פו"ר מוטלת אקרקפתא דגברא ואיך אפשר לקיימה ע"י אחרים, וצ"ל דשאני מצות פו"ר דמלבד עצם קיום מעשה המצוה יש בה ענין של תכלית המצוה והוא "לשבת יצרה", ובזה אמרו חכמים דמי שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי ואינו יכול להפרד הימנה אף לרגע, אין בידו עוון אם לא קיימה, כיון שתכלית המצוה דלשבת יצרה אפשר לקיים ע"י אחרים, וזה מה שאמר בן עזאי "ואפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים", וכל פרטי הלכה אלו קבעו חכמים בעומק ורוחב דעת קדשם בכח שנמסר להם ע"י סתימת התורה דכיון שנמסר הדבר לחכמים בכוחם לתקן להחמיר ולהקל כמבואר.

ובכל עיקר הגדר של נמסר הדבר לחכמים ביארתי בארוכה במנחת אשר דברים (סי' מ"ד).

בשביל ישראל שנקראו ראשית

בשביל ישראל שנקראו ראשית

"בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ"
(בראשית א' א').

"בראשית ברא – אין המקרא הזה אומר אלא דרשני,
כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת (משלי
ח' כ"ב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב' ג')
ראשית תבואתו" (רש"י שם).

"ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה
לעיני כל ישראל" (דברים ל"ד י"ב).

"לעיני כל ישראל – שנשאו לבו לשבורם הלוחות
לעיניהם, שנאמר (דברים ט' י"ז) ואשברם לעיניכם, והסכימה
דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר (שמות ל"ד א') אשר
שברת, יישר כחך ששברת" (רש"י שם).

הרבה קולמוסים נשתברו בביאור שבירת הלוחות ע"י משה רבינו ושגב
עניינה. אמרו חז"ל (שבת פ"ז ע"א) שהסכים הקב"ה על דעתו של משה
עד שאמר לו הקב"ה יישר כחך ששברת. הרי שמשה השיג ברוח קדשו
דעת עליון ומילא רצונו.

ונראה בזה עפ"י המבואר בעבו"ז ב' ע"ב עה"פ "הופיע בהר פארן, ה'
מסיני בא וזרח משעיר למו' א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל
אומה ולשון ולא קיבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה". ומאמר זה נותן
פתחון פה לטועים לומר שהקב"ה שקורא הדורות מראש לא הועיד את
תורתנו הקדושה דוקא לישראל, והרי מתחילה חיזר אצל כל אומה ולשון
כדי שיקבלוה ורק לבסוף כשלא קיבלוה בא אצל ישראל, ואילו אומה
אחרת היתה מקבלת את התורה לא היתה ניתנת לישראל.

ובאמת מחשבת פיגול היא זו דפשוט וברור שהתורה יועדה לישראל
עוד לפני בריאת העולם, והלא אנו אומרים בתפילותינו "אתה בחרתנו

בשביל ישראל שנקראו ראשית

מכל העמים", וכך בברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", וכמו שאמרו "בראשית ברא, בשביל תורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה" (ב"ר א' א'). ולא חיזר הקב"ה אצל שאר האומות אלא בידעו שהם לא יקבלוה ולמנוע מהם פתחון פה לעתיד לבא לטעון שאף הם היו מקבלין אותה לו ניתן בידם, אך ברור כשמש שהתורה וישראל כרוכים ירדו מן השמים. וכך אמרו (זוה"ק ויקרא ע"ג ע"ב) "קוב"ה ואורייתא וישראל חד".

ודברי רש"י בפסוק האחרון בתורת ה' חוזרים אל דבריו בפסוק הראשון בתורה, בשביל תורה שנקראה ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, התורה שנבארה בשביל ישראל, וישראל בשביל התורה, ושניהם הם תכלית הבריאה.

וכך אמרו חז"ל (פסחים פ"ז ע"א) דכאשר "אמר הקב"ה להושע 'בניך חטאו' היה לו לומר בניך הם, בני חנוניך הם בני אברהם יצחק ויעקב. לא דיו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו רבש"ע כל העולם שלך היא העבירים באומה אחרת". והקב"ה הקפיד על הנביא הושע ואמר לקחת את גומר בת דבלים הזונה ולהוליד בנים, ושוב אמר לו "בדול עצמך ממנה". והושע זעק יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוציאה, וא"ל הקב"ה "ומה אתה שאשתך זונה ובניך בני זנונים ואין אתה יודע אם שלך הם או של אחרים הן. ישראל בני בחוני בני אברהם יצחק ויעקב... ואתה אומר העבירים באומה אחרת".

לעולם אין הקב"ה מעבירים באומה אחרת, שהרי בני אברהם יצחק ויעקב אנחנו, ובשבילנו נברא העולם.

וזה היה עומק כונתו של משה רבינו בשבירת הלוחות, כלומר אם אין ישראל ראויים לקבלת התורה, אין זולתם. אם אין ישראל אין תורה. ואם סרחו ישראל עד שאינם ראויים לקבל את לוחות הברית, אין חפץ בלוחות אלה ויש לשברם. ובכך קבע משה רבינו ע"ה קבל עם ועולם שהתורה לישראל וישראל לתורה ואין חלק לזר עמנו, והסכימה דעתו לדעת המקום.

בשביל ישראל שנקראו ראשית

וראה מה שכתב רבינו הרמב"ן (בבא בתרא י"ד ע"ב):

"אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה יישר כוחך ששברת. פי' סמוכין קא דריש משום דכתיב שברת ושמתם אלמא שברי לוחות חביבין לפני המקום, ואילו היתה שבירתן קשה לפניו לא היה אומר לשומם בארון שאין קטיגור נעשה סניגור, ומשום סמוכין דריש האי אשר לשון אשרי".

הרי לן שאכן שבירת הלוחות חביבה היא לקודשא בריך הוא, וביאור הדבר כנ"ל.

וכל כך גדול ענין נשגב זה עד שקבע לו הקב"ה מקום בפסוק האחרון בתורת משה "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". וברש"י "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר ואשברם לעיניכם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת".

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

